КАЗКИ БРАТІВ ҐРІММІВ

(ВИБІР.)

ПЕРЕКЛАВ

Остап Макарушка.

Ціна 25 центів.

З Інтернаціональної Друкарні

ТОРОНТО, ОНТ.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Toronto

https://archive.org/details/kazkybrativgrimm00grim

КАЗКИ БРАТІВ ҐРІММІВ.

(ВИБІР.)

ПЕРЕКЛАВ

Остап Макарушка.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

З Інтернаціональної Друкарні
ТОРОНТО, ОНТ.

1. ДВА БРАТИ.

Жили раз два брати: оден богатий, а другий бідний. Богатий був золотарем і мав дуже недобре серце, бідний жив з того, що вязав мітли і був добрий та чесний.

У бідного було двох синів-близнюків, подібних до себе, як дві каплі води. Діти заходили часто в дім до богатого стрийка, де иноді перепадало їм дещо в кухні з недоїдків. Раз бідний, пішовши в ліс за прутєм, побачив нечайно птицю, цілу золоту і так прекрасну, якої не лучило ся єму видіти ще ніколи. Не думаючи довго, вхопив камінчик, кинув на птицю і вцілив її прямісінько: однак птиця у-

летіла, скинувши всього одно золоте перце. Бідний взяв перо і заніс єго до брата, що оглянувши єго сказав: „Та се бач чистісіньке золото!“ і заплатив єму за перо богато гроший.

Другого дня бідний виліз на березу і хотів зрубати кілька галузий, коли нараз попри него перелетіла та сама золота птиця; він зачав шукати між листями і найшов гніздо, а в нім золоте яєчко. Бідний взяв єго і заніс до брата, котрий знова сказав, що то яєчко з чистого золота, та заплатив єму грішми за него. Притім золотар замітив:

— Хотів би я дістати саму птицю!

Бідний пішов в третє в ліс і знову побачив золоту птицю, як сиділа на дереві. Тоді взяв камінь, забив птицю і заніс до брата, а той дав єму за неї цілу груду золота.

— Ну, тепер я можу жити без біди! — подумав бідний і вповні задоволений, повернув домів.

Але золотар був чоловіком умним і хитрим, він добре знав, яка дорога птиця попала в єго руки. Тож, закликавши жінку, сказав:

— Чуєш, жінко спечи менї тую птицю, но гляди, щоби з неї не пропав анї кусничок: я сам хочу зїсти її цїлу.

А була то птиця не проста, а чарівна: хто зїсть єї печінку і серце, той мав кождого рана, збудившись, найти у себе під подушкою одного дуката.

Хозяйка опатрошила птицю, застромила на рожен і зачала печи. Однак лучило ся, що саме тодї, як птиця пекла ся, а хозяйка на хвилю вийшла з кухнї, прийшли туди оба сини бідного. Они станули при рожнї і зачали ним крутити, аж от з птицї випали два куснички. Тодї оден з мальчиків промовив.:

— Зїжмо тї куснички, адже нїхто того не спотереже, а менї страшно хоче ся їсти.

Так они і вчинили, но тут вернулась хозяйка і видячи, що они щось жують, запитала:

— Що ви їсте, діти?

— Та от з птиці випали два куснички, а ми їх ї зїли — відповіли они.

— Ох, мій Боже, то певно серце і печінка птиці! — з острахом скликнула хозяйка, а боячись, щоби муж не замітив, чого хибує, і не росердив ся, поспішно зарізала когутика, виймила з него печінку і серце і вложила їхв золоту птицю. Коли птиця спекла ся, як належить, віднесла її чоловікови, а той зїв її всю, не лишаючи ані кусника. Однак коли він, збудивши ся другого дня рано, всунув руку під подушку в надії, найти там дуката, показалось, що він гірко обманув ся: золота не було там і сліду.

А мальчики й не догадувались, яке щасте спало на них. Другого дня рано, коли они скочили з постелї, щось з бренькотом упало на підлогу, і они побачили два дукати. Сейчас понесли

нахідку до вітця, що дуже здивував ся і ніяк не міг пояснити собі, звідки взяли ся ті золоті гроші

Но коли другого ранку діти знова найшли під подушкою два дукати і так ішло день в день, бідний вибрав ся до брата і розповів єму ту дивну пригоду. Той сейчас зміркував, в чім діло, і що діти зїли печінку і серце золотої птиці. Як чоловік зависний і жостокий, не міг дарувати їм того і постановив відімститись.

— Слухай — сказав він до брата — твої сини запродали себе нечистому. Не бери їх золота і прожени їх з дому, а то диявол погубить через них і тебе.

Отець бояв сь дуже нечистого, і хоть як єму було тяжко, завів близняток в гущавину лїсову і покинув їх там, хоть серце у него так і рвалось з жалю.

Бігали, бігали діти по всьому лїсу, відшукуючи дороги домів, та тілько ще більше забились в ліс. Вкі-

нци стрітили стрільця, що спитав їх.

— Чиї ви діти?

— Ми сини бідного чоловіка, що вяже мітли — відказали мальчики і потім оповіли ловцеви, як отець покинув їх за те, що они кождого раня находили у себе піт подушкою по дукаті.

— Но — сказав стрілець — в тім нема ще нічого злого, коли ви останете ся чесними і не будете лінувати ся.

Стрілець був чоловік добрий, а що у него не було дітий, а мальчики подобали ся єму то він взяв їх до себе, кажучи:

— Я заступлю вам вітця і виховаю вас, як власних дітий.

І так діти остали ся у стрільця навчали ся єго занятя, а він ховав для них на будучність всї золоті грошії що находив у них, що рана під подушкою.

Коли мальчики виросли, прибраний отець повів їх раз в ліс і сказав:

— Сегодня, діти, я випробую вас, як ви вмієте стріляти: тоді я рішу, чи можна вже назвати вас мистцями (майстрами) своєї штуки.

Всї три засїли ся в корчи, однак прийшло ся їм довго чекати: дівчина довго не показувалась. Вкінцї стрілець підніс очи в гору і побачив стадо снїжнобілих гусий, що летїли в видї трикутника. Тодї він сказав до одного з близнюків:

— Нуже, застріль менї по однїй гусцї з кождого кута.

Той вистрілив і видержав пробу. Небавом потім перелетїло друге стадо гусий, що мало вид цифри два. Тодї стрілець приказав другому молодцеви застрілити по птици з кождого кута, і тому також удалася штука.

— Но — промовив стрілець — тепер я оголошую вас справжнїми стрільцями: ви прекрасно знаєте своє дїло.

Потім пішли оба брати в лїс, відбули між собою нараду і щось порішили. Вечером, коли засїли до стола, сказали до свого прибраного вітця:

— Ми не возьмемо в рот анї кусника і не торкнемо ся нїчого, поки не пообіцяєш сповнити нашу просьбу.

— Яка-ж ваша просьба? — запитав стрілець.

— От ми вивчились твоєї штуки — відповіли они — пусти же ти нас пробувати своїх сил на широкім сьвіті. Позволь нам піти звідси на мандрівку.

— Ви говорите, як правдиві стрільці — сказав весело старець. Я й сам хотів того. Ідіть з Богом вас ожидає щастє.

Потім всї три весело повечеряли.

Коли настав день розлуки, прибраний отець подарував кождому по добрій стрільбі і по собацї і казав їм взяти собі з перехованих золотих гроший, кілько вважають потрібним. Потім відпровадив їх, а на прощанє дав їм блискучий ніж, кажучи:

— Як вам колинебудь прийде розлучити ся, встроміть той ніж в якенебудь дерево на перехрестю, а хто перший з вас верне ся на то місце, той пізнає, що стало ся з єго братом: коли він умер, то ніж заржавіє з тої

сторони, куди він пішов; а коли він ще живий, то ніж остане так самоблискучий як тепер.

Брати пішли дальше і зайшли в ліс так великий, що вибрати ся з него за день не було можна. Тому постановили переночувати в лісї і зїли всї засоби, що мали в стрілецьких торбах. Але й на другий день не удало ся їм вибратись з ліса, а тимчасом вийшла їм їда. Тодї оден брат каже до другого.

— Треба щонебудь застрілити, а то прийде ся голодувати.

І він набив стрільбу і став оглядати ся довкруги. На то перебігає старий заяць; стрілець прицїлив ся, но заяць крикнув до него чоловічим голосом:

— Добрий стрільче, не забивай мене. За то дам тобі двох зайчиків.

По тих словах скочив в корчі і виніс звідтам двох зайчиків; але зайчики були такі маленькі і жвавенькі, що стрільцї не мали серця забивати їх.

Тому они не убили їх, а зайчики побігли за ними в слїд. Небавом стрітили лисицю; брати хотїли стрілити до неї, но она ирмовила до них людським голосом

— Добрі стрільцї, не забивайте мене; а я за те віддам вам двоє лисенят.

І она справдї винесла їм двоє лисенят, але стрільцї не хотїли убивати їх, і ті разом з зайчиками побігли за ними. Небавом потім з лїсної гущавини вийшов вовк; стрільцї прицїлили ся до него, но вовк закричав:

— Добрі стрільцї не забивайте мене; а я за те дам вам двоє вовченят.

Стрільцї пустили і вовченят до попередних звірят, і ті пішли за ними.

Потім стрітили медведя, но єму також хотїло ся ще пожити на сьвітї, і тому крикнув до них:

— Добрі стрільцї, не убивайте мене; а я за те дам вам двоє медведят.

Медведята прилучили ся до инних зьвірят, так що всїх набрало ся

вже осмеро. Наконець попав ся стрільцям лев. Він ступав, потрясаючи гривою, но стрільці не налякались єго, а прицїлили ся до него. Но і лев став просити о пощаду і обіцяв принести двох левиків.

І він дійсно притаскав двох левиків, і таким способом у стрільців були два левики, двоє медведят, двоє вовченят, дві лисички і два зайчики. Всї зьвірята йшли за ними і служили їм, но стрільці все таки остали ся голодні Вкінці они сказали лисичкам:

— Ей ви хитренькі, ви мабуть на вигадки спосібні, а ну-но дістаньте нам чогонебудь попоїсти.

— Добре — відповіли лисички — тут не далеко є село, звідки ми вже не раз таскали курий. Коли хочете ми покажемо вам туди дорогу. Брати пішли в село, купили їди, дакормили зьвірят і потім знова пустили ся в дорогу. А що лисички знали дуже добре всї місця, де були кури, то стрільці вже більше не збивали ся з дороги.

Так они довго бродили по широкім сьвіті, но ніде не найшли місця, де-би їх взяли на службу разом.

— Видко, нїчо не вдієм, прийде ся нам розстати — сказали они.

Зьвірятами поділились так, що на кождого припало по льві, по медведю, по вовку, по лисиці і по зайцю. Потім розпращались, давши собі слово любити оден одного до смерти, і встромили в дерево ніж, що їм дав прибраний отець, та пішли оден на схід, а другий на захід сонця.

Молодий брат прийшов скоро зі своїми зьвірятами в город, що весь був обтягнений чорною крепою. Він зайшов в гостинницю і запитав хазяїна, чи не може він примістити у себе зьвірят. Хазяїн призначив їм комнату, де в стїнї була щелина. Заяць поліз сейчас в ту щелину і дістав звідтам качан капусти, а лисичка стащила собі курочку, а потім зїла й когута. Но вовк, медвідь і лев були за великі і не могли перелїзти в щелину. Тодї ха-

зяїн казав завести їх на луг, де лежали корови, і зьвірі наїли ся доволї. Подбавши так о зьвіряг, стрілець став питати хазяїна чому то город має такий жалібний вид.

— Тому — відповів хазяїн — що завтра дочка одиначка нашого короля має умерти.

— Чи она може така дуже хора? — запитав стрілець.

— Нї — відрік господар — она сьвіжа і здорова, а все таки мусить умерти.

— Як же то? — питає стрілець.

— А от як: там, над самим містом, стоїть висока гора, а на тій горі жиє змій. Що року мусимо єму давати зїсти невинну дївчину, а як нї, то він опустошить цїлу околицю. Но тепер всї дївчата вже віддані, остала лише одна королївна; а що змій помилування не знає, то прийде ся віддати і її. Має то стати ся завтра.

— А чому-ж не убють змія? — запитав стрілець.

— Ах! — сказав господар — богато лицарів вже бралось за те, но всї заплатили житєм. Король обіцяв, що хто убє змія, той оженить ся з єго дочкою, а по єго смерти дістане цїлий край.

Стрілець не сказав на те нї слова, но другого дня рано забрав всї свої зьвірята і пішов з ними на ту гору, де жив змїй. На вершку гори стояла маленька церков — а на вівтарі три кубки наповнені вином; під ними була напись: „Хто випє вино з тих кубків, той стане ся найсильнїйшим чоловіком на сьвітї і буде міг воювати мечем, що заритий в землї коло порога“. Стрілець не рішив ся випити з кубків, но виходячи з церкви, відшукав заритий в землю меч, тілько що підняти єго не міг. Тодї вернув ся, випив всї три кубки вина і почув в собі таку силу, що сейчас підняв меч і скоро навчив ся ним володїти. Як надійшла пора видати королївну змієви, король зі всїма своїми дворянами пішов

її проводити. Королївна ще здалека побачила стрільця на вершку гори; она подумала, що то сам змій стоїть і чокає на ню, отже зі страху не хотіла вже йти дальше.

Но потім, подумавши, що ціле місто може згинути задля неї, она зібрала всю свою силу і пішла дальше сумною дорогою. Король з придворними вернули до палати, переняті глубоким болем; оден тілько маршалок короля остав ся глядїти, що дальше буде.

Як королївна вийшла на гору, побачила там молодого стрільця замість змія. Той став її потїшати обіцянкою, що він виратує її; потім завів її в церков і там запер. Та ледви упорав ся з тим, аж ту прилетів з страшним шумом семиголовий змій. Побачивши стрільця, змій дуже здивував ся і запитав: Ти пощо прийшов сюди на гору?

— Того, щоби з тобою бити ся! — відповів стрілець.

— Богато лицарів поклало тут свої голови, і тебе ожидає та сама доля! — сказав змій і став сипати огнем зі всїх своїх пащ. Від того огню мала запалити ся трава і тодї стрілець мав задусити ся в димі; но в ту мить збігли ся зьвірі і сейчас задоптали огонь. Тодї змій кинув ся на стрільця, но той махнув мечем так, що в воздусї засвистало і відрубав на раз три голові змієви. Тодї той змій уже зовсїм розярив ся, підняв ся в воздух і зачав сипати огнем на стрільця; опісля хотїв було опять кинути ся на него, но той знову махнув мечем і відрубав єму єще три голови. Потвора ослабла і упала на землю. Все таки трібувала ще раз кинути ся на стрільця, но той зібрав послїдні сили і відрубав єї хвіст. Потім стрілець так чув ся втомлений, що вже не міг дальше вести борби; тому то крикнув на своїх зьвірят, і ті в однїй хвилї розірвали змія на куснї.

Коли все скінчило ся, стрілець відомкнув церков і найшов королївну,

як лежала на долівці без памяти; так она налякала ся була змія. Він виніс її на сьвіжий воздух, а як она отямилась і отворила очи, показав ій убитого змія і сказав, що тепер она вирятована. Королївна, розуміє ся дуже втїшилась і сказала:

— Тепер ти будеш моїм мужем: знай, що мій отець обіцяв видати мене за того, хто убє змія.

Потім зняла з шиї коралї і роздавала по низцї зьвірятам в нагороду за їх поміч, причім лев дістав низьку з золотою застяжкою. А стрільцю подарувала свою хустку, на котрій було вишите єї імя. Той пішов, вирізав язики з усїх семи голов змія і завязавши їх в хустку, сховав.

Відтак стрілець, утомлений огнем і борбою, сказав королївнїй:

— Ми обоє такі втомлені, що не вадило би трохи відпочати.

Королївна згодила ся на се. Тодї обоє положились на землю і наказавши льву сторожити, щоби нїхто не

напав їх несподівано, твердо заснули. Лев поклав ся коло них сторожити. Но він був утомлений борбою, тож покликав медведя і сказав єму:

— Положи ся коло мене, я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, збуди мене.

Медвідь ляг коло него, но й він був утомлений тож покликав вовка і сказав:

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Вовк ляг коло медведя, но і він був утомлений тому покликав лисицю і сказав їй:

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Лисиця лягла коло него; но й она була втомлена, тож покликала зайчика і сказала єму:

— Положи ся коло мене; я пересплю ся трохи, а як що приключить ся, то збуди мене.

Заяць ляг коло лисиці; но й він бідняга також був утомлений, а не мав бідний ким заступити ся. Заснув, і так спали вже всї: королївна, стрілець, лев, медвідь, вовк, лисиця і зайчик, і то спали всї твердим-найтвердшим сном.

Тимчасом королївский маршалок, що мав здалека слїдити за тим, що буде на горі, дивив ся, дивив ся, а видячи, що змій не летить з королївною, а на горі всьо тихо, здобув ся на відвагу і полїз на гору. І що-ж бачить? На землї лежить змій, пірваний на куснї, а трохи дальше лежать королївна і якись стрілець з своїми зьвірятами, і кріпко сплять.

Маршалок був чоловік злий і хитрий. Не довго думаючи, хватив свій меч, відрубав стрільцеві голову, а королївну взяв на руки і поніс її з гори. Тут она збудила ся й злякала, бо маршалок сказав єї:

— Тепер ти в моїх руках і тому всїм говорити мусиш, що то я убив змія.

— Не можу я так говорити — сказала она — бо змія убив оден стрілець зі своїми зьвірятами.

Тодї маршалок витяг меч і погрозив, що сейчас убє її, коли она не послухає єго, тож она мусїла обіцяти говорити всьо, що він прикаже. Потім привів королївну до вітця, що з радости не міг отямитись, як побачив живою і неушкодженою ту свою дочку, котру мав вже за страчену. А маршалок сказав єму:

— То я забив змія і освободив королївну та цїлу околицю, тож хочу, щоби ти виконав свою обіцянку і дав за мене доньку.

На то король запитав доньки:

— Чи правда то, що він говорить?

— Ах так — сказала она. — Се правда. Тільки-ж я хочу, щоби весїлє було назначене не скорше як за рік.

Кажучи то, королївна в глубинї души надіяла ся, що тимчасом почує щонебудь про свого милого стрільця.

Міжтим на горі зьвірі лежали коло свого убитого пана і спали дальше. Но тут надлетіла велика пчола і сіла заяцю на ніс: той зігнав пчолу лапкою і спав дальше. Пчола прилетіла вдруге, та заяць знову зігнав її лапкою. Вкінці пчола прилетіла третий раз і вжалила єго в ніс, що заяць прокинув ся.

Скоро зірвав ся, збудив лисицю, лисиця вовка, вовк медведя, а медвідь льва. Як той збудив ся і побачив, що королївної нема, а стрілець убитий, заревів на ціле горло і закричав:

— Хто то зробив? Чому ти бурмило, не збудив мене?

А медвідь до вовка: Чому ти вовче, не збудив мене?

А вовк до лисиці: Ти чому не збудила мене?

А лисиця накинулась на заяця: Ти чому не збудив мене?

Оден тілько сердега заяць не знав, що відповісти, і вся вина спала на него. Тоді всї зьвірята хотіли на-

кинути ся на него, но заяць став благати їх, кажучи:

— Не вбивайте мене, я знов ожнвлю нашого пана. Я знаю гору, де росте оден корінь: кому положити єго в рот, той вилічить ся з всякої рани і болю. Тілько тая гора далеко; двіста миль звідси.

Тодї лев сказав:

— Даю тобі двайцять чотири годин часу, щоби ти побіг і вернув ся сюди з чудесним коренем.

Заяць сейчас скочив і счез з очий, а за добу вернув ся і приніс корінь. Тодї лев приложив голову стрільцеви, заяць вложив єму в рот корінь і сейчас голова зросла ся з тїлом. серце на ново забило і стрілець ожив.

Але збудивши ся і побачивши, що королївної нема, він озлобив ся і подумав:

— Певно она втїкла, поки я спав щоби спасти ся від мене.

Однак лучило ся, що лев в поспіху приставив свому панови голову

потилицею наперед; та стрілець так був перенятий своїм горем задля страти королївної, що з початку і не замітив того. Але за обідом, як став їсти, запримітив, що голова обернена у него до плечий, і не розуміючи, що то за диво, зачав розпитувати зьвірят, що то такого стало ся, поки він спав. Тут уже прийшло ся львови розповісти, як они від утоми заснули, а як пробудили ся, то побачили єго мертвого з відрубаною головою; як заяць бігав за оживляючим коренем і як він, лев, в поспіху, приставив єму голову потилецею наперед. Але він, лев, обіцяв сейчас направити похибку, і зірвавши знова голову зі стрільця, обернув її, як треба, а заяць вилїчив рану коренем.

Однак стрілець був дуже засумований.

Він знова пішов мандрувати по широкім сьвітї і заставляв своїх зьвірят танцювати перед людьми. Лучилось, що саме за рік він прийшов зно-

ва в то саме місто, де вiратував королівску дочку від змія. На той раз ціле місто було обведене пурпуровими матеріями. Тоді він спитав ся господаря гостинниці:

— Що то значить? Тому рік ціле місто було обтягнене жолібною материєю, а тепер оно прибране сьвяточно. На то сказав хазяїн:

— Тому рік мали королївску дочку віддати змієви, но маршалок вступив з ним в бій і убив єго; завтра-же будуть справляти весілє з королївною. Тому то місто було тоді обведене чорним, на знак смутку, а тепер, на знак радости, єго украшають пурпуром.

Другого дня, коли мало відбути ся весілє, стрілець перед обідом сказав до господаря:

— А що господарю, як ти міркуєш, чи буду я сегодня оттут у тебе їсти хліб з королїского стола?

— Ей, чейже ні! — кликнув господар. Закладаю ся о сто золотих, що тому не бувати.

Стрілець заложив ся о ту суму, потім покликав заяця і сказав єму:

— Іди, мій милий зайчику, і принеси мені хліба, що їсть сам король,

Зайчикови, найменше значному з цілої зьвірячої компанії, нікого було посилати місто себе; тож прийшло ся єму виправитись самому.

— Біда — каже він — як тільки я покажу ся на улиці оден, всї собаки поженуть ся за мною.

Так оно й сталось. Як тільки собаки вглядїли зайчика, пустили ся за ним в погоню і доконче хотїли зубами впялити ся єму в шкіру. Але куди! Зайчик полетїв що духу і нараз ускочив в сторожеву будку так, що вартївник навіть не спостеріг. Собаки стали сунути ся за ним, но вартївник жартувати не любив і так почастував їх, що ті з виском і витєм відбігли назад. Коли заяць узрів, що вороги забрали ся, кинув ся в палату до королївскої дочки, сїв у неї під столом і давай лапкою царапати їй по нозї:

— Іди собі — крикнула королївна, думаючи, що то еї собака.

Заяць знов поцарапав їй по нозї, а она знов крикнула на него; но заяць не переставав, так що королївна наконець поглянула під стіл і пізнала зайчика по коралях. Тодї она взяла его на руки, понесла до своеї комнати і сказала:

— Зайчику миленький, чого тобі треба?

А заяць відповів:

— Мій пан, той, що убив змія, е тепер тут і післав мене за тим хлїбом, що їсть сам король.

Королївна утїшилась дуже, сейчас післала за пекарем і велїла ему принести такого хлїба, що їсть сам король. Але зайчик сказав:

— Нехай пекар сам піде зі мною бо собаки відберуть менї хлїб.

Пекар так і зробив і поніс хлїб до дверий гостинницї. Тут зайчик став на заднї лапки, в переднї взяв хлїб і поніс его до свого пана. Тодї стрілець сказав до господаря:

— От бачиш господарю, я виграв заклад.

Господар не міг вийти з дива, а стрілець говорить знова:

Та то хліб, я хочу покушати і печені з королївского стола!

— Но, но, то ще дасть ся видїти! — сказав господар, однак закладати ся вже більше не хотїв.

Тодї стрілець закликав лисицю і сказав їй:

— Лисичко-сестричко, побігни но ти та принеси менї печенї, що їсть сам король.

Лисиця знаменито знала всї закаулки, тому пішла задами і заулками, так що нї одна собака її не занюхала і сховавши ся під стіл королївної, зачала царапати її по нозї. Тут уже королївна сама нагнула ся і пізнавши лисицю по коралях, завела її в свою комнату і сказала:

— Лисичко сестричко, чого тобі треба?

А лисичка їй на то:

— Мій пан, той сам, що убив змія є тут і післав мене просити у тебе печені, що їсть сам король.

Тоді королївна післала за кухаром і приказала єму приладити таку, печеню, що їсть сам король, і віднести за лисичкою до дверий гостинниці.

Тут лисичка взяла у него з рук полумисок, вперед змахнула хвостом мухи, що понасїдали на печеню, а потім занесла свому panови:

— От видиш, господарю — сказав стрілець — тепер у нас єсть уже і хлїб і печеня. Бракує лише тої ярини, що їсть король.

І він покликав вовка і сказав єму:

Піди но, сїрий, і принеси менї тої ярини, що їсть сам король.

Вовк пішов прямо в палату, бо нїкого не бояв ся, а як прийшов в комнату королївної, потягнув її з заду за одїж. Она оглянулась і пізнавши єго по коралях, сказала:

Чого тобі треба, мій сїрий?

А вовк їй на то:

— Мій пан, той сам, що убив змія, є тут і післав мене за тою ярпною, що їсть сам король.

Тоді королївна післала за кухаром і велїла єму приладити таку ярпну, яку їсть король, і віднести її за вовком до дверий гостинниці. Тут вовк взяв у него полумисок і приніс свому пану:

— От видиш, господарю, — сказав стрілець — тепер у мене є і хлїб і печеня і ярина; но я хотів би ще тої леґуміни, що їсть сам король.

І він покликав медведя та сказав єму:

— Слухай но, Мисю, мабуть і ти любиш солодощі. Іди но в палату та принеси менї леґуміни, що їсть сам король.

Медвідь пішов простісінько в палату, а всї стрічні розступались перед ним. Коли дійшов до сторожевої будки, жовнїрі наставили оруже проти него і не хотїли єго перепустити, але медвідь станув на заднї лаби і давай

на право і на ліво роздавати позаушники, так що позбивав з ніг усіх жовнірів. Відтак перейшов прямо до королївної, станув їй за плечима і тихо закричав. Она оглянулась, пізнала медведя і приказала єму йти за собою в єї комнату. Тут она запитала єго:

— Милий Мисю, чого тобі треба?

А медвідь їй на то:

— Мій пан, той сам, що забив змія, є тут і казав менї просити тебе лєґуміни, яку їсть сам король.

Тодї королївна післала за цукорником і приказала єму спечи такий торт, який їсть сам король, та понести єго за медведем до дверий гостинниції. Тут Мисьо наперед позлизував ті нацукровані кришки, що відорвали ся від торта, потім став на задні лаби, взяв полумисок і поніс до пана.

— От видиш, господарю — сказав стрілець — тепер у мене є і хлїб і печеня і ярина і торт. Но менї хочеся ще й вина, що пє сам король. І він покликав свого льва та сказав єму:

— Друже мій, левику, мабуть і ти не від того, щоби напити ся доброго вина; піди но й принеси доброго вина, яке пє сам король.

Тоді лев показав ся на улиці, а всї, побачивши єго, розбігались зі страху; коли підійшов до сторожевої будки, пробували спинити єго, но він тілько заричав, а всї так і відскочили від него. Лев пустив ся прямо до королївскої салї і застукав хвостом в двері. Королївна сейчас вийшла і сперšу налякалась була льва, але, пізнавши єго по золотій застяжцї від свого намиста, повела єго до своєї комнати і запитала:

— Чого тобі треба, мій милий льве?

— Мій пан, той сам, що убив змія, є тут і приказав менї просити тебе того вина, що пє сам король.

Тоді королївна прикликала підчашого і приказала принести того вина, що пє сам король.

Но лев сказав:

Я сам піду з ним і догляну, щоби він менї дав правдивого.

І лев удав ся до пивниці, а як прийшли туди, шафар трібував налити єму простого вина, що пє королївска служба, но лев сказав:

— Чекайно любенький, дай менї вперед покоштувати сего вина.

І наливши собі пів відра, випив єго душком і сказав:

— Нї, братчику, мене не зведеш: то не се вино.

Шафар поглянув скоса на него, однак пішов і хотїв наляти з другої бочки, де було вино для маршалків.

— Пожди но — сказав лев — дай менї вперед покушати й того вина.

І він націдив собі з пів відра і випив:

— Но, товже лїпше, а все таки не те.

Росердив ся тоді шафар і став ворчати:

— Така дурна скотина, а хоче уходити за знатока вина.

Но лев дав єму такий позаушник, що він так і розтягнув ся на землю, а як прочуняв, то не кажучи ні слова, завів єго в окрему маленьку пивницю, де стояло королївске вино, котрого крім короля нїхто не пив. Лев спершу налив собі пів відра, покушав вина і сказав:

— Оттак, се вже буде справедливе. Налий но менї шість бутельочок. Відтак вийшли они з пивниці но скоро тілько лев вийшов на сьвіжий воздух, зачав завертати ся, бо трошки упив ся був, і шафар мусів таскати вино до самих дверий гостинниці. Тут лев взяв від него кошик з бутельками і заніс єго до свого пана.

— От видиш господарю — сказав стрілець — тепер у мене єсть хлїб, печеня, ярина, торт і вино, всьо то саме, що подають королеви. А тепер я попирую з моїми другами.

І він сїв за стіл і став їсти і пити, дав також попоїсти і напитись заяцю і лисиці, вовку медведю і льву

та був дуже втішений, бо побачив, що королївна все ще любить єго. Пообідавши, сказав господареви:

— Но, господарю, я наїв ся і напив ся як сам король. Тепер піду в королївску палату і оженю ся з королївною.

— Та як се можна? — спитав хазяїн. — Таж у королївної єсть уже жених, і сегодня має бути їх весілє.

Тодї стрілець добув хусточку, що єму подарувала королївна на змієвій горі, і де були у него завязані сїм язиків потвори, і сказав:

— А от я добію ся свого при помочи того узла. Господар поглянув на хусточку і рік:

— Но, вже чому иншому, але сему я нї за що не повірю. Я готов поставити на заклад свій дім з двором.

А стрілець взяв кошик з тисячкою золотих, положив на стіл і промовив:

— А я ставлю отсе!

Міжтим король, сидячи за столом, сказав до дочки:

— Що то за зьвірята снували ся у тебе цілий день по палаті?

А королївна відповіла:

— Я не можу пояснити тобі, але пішли по властителя тих зьвірят, а тодї пізнаєш, в чім дїло.

Король післав слугу закликати того чоловіка, і слуга вступив в гостинницю саме в ту минуту, коли стрілець закладав ся з господарем гостинницї. Тодї стрілець сказав:

— От бачиш, господарю, король вже прислав по мене слугу, але я ще не піду.

І він сказав слузї:

— Донеси королеви, що я прошу вислати менї королївску одїж шестірню і слуг.

Почувши то, король спитав ся своєї дочки:

Що тут менї чинити?

А она відповіла:

— Пішли за ним, як він просить, тодї й побачимо, в чім дїло.

І король післав єму королївску одїж, шестірню і слуг.

Скоро лише стрілець побачив їх сказав до хазяїна:

— От бачиш, господарю, за мною таки прислали, як я хотів.

Потім одяг ся в королївске убранє, взяв з собою хусточку зі змієвими язиками і поїхав до короля.

Коли той побачив єго, сказав до доньки:

— Скажи но менї тепер, як менї приймити єго?

— Вийди єму на стрічу, так лїпше буде — відказала она.

Король справдї вийшов насупротив стрільця, завів єго до палати, а зьвірі ішли за ними. Тут король посадив єго між собою а королївною; маршалок-жених сидів по другій сторонї стола, але стрільця він не пізнав. Саме тодї показували гостям сім голов змія і король сказав:

— Отсих сім голов відрубав змієви мій маршалок, тому-то я й видаю за него дочку.

Тут підняв ся з місця наш стрілець і отворивши сім пащек потвори, спитав:

— А деж язики змія?

Налякав ся маршалок, поблід весь і не знав що й казати; наконець в страху пробурмотів:

— У змиїв не буває язиків.

На то стрілець відповів:

— Брехунам справді не годило би ся мати язика, но у змиїв є, а язики змія — то справедлива приміта, що по ній можна пізнати побідника

Потім розгорнув хусточку, а в тій лежали всі сім язиків, і коли він зачав приставляти їх в кожду пасть— всі знадобились. Опісля взяв хусточку на котрій було вишите імя королївної, і показавши їй, запитав кому она її подарувала:

— Тому, хто убив змія — відповіла.

Тоді він покликав своїх зьвірят, зняв з кождого шнурок коралїв а з льва золоту застяжку і показуючи королївній, запитав єї, чиє то:

— Коралї і золота застяжка були мої — відповіла она — но я їх роздала зьвірятам за те, що они помогли убити змія.

Тодї вже стрілець розповів всьо, як було:

— Коли я утомлений борбою, ляг відпочити, маршалок відрубав менї голову, потім пірвав королївну і переконав всїх, що то він убив змія, але що він сказав неправду, на те найлїпший доказ — язики, хустинка, і ожереле.

Потім розказав, як зьвірі вилїчили єго при помочи чудесного кореня, як він цїлий рік бродив з ними, як вкінци опять прибув сюди і дізнав ся від господаря гостинницї о обманї маршалка. Тодї король запитав свою дочку:

— Чи правда, що той чоловік убив змія?

— Так — відповіла королївна — то щиріська правда. Тепер я можу відкрити поганий обман маршалка. Він

вимусив на мені присягу, не зрадити єго, але тепер правда й без мене вийшла на верх. От чому я й просила, щоби весілє було аж через рік.

Тоді король приказав покликати своїх дванайцять радних, щоби судити маршалка: а ті присудили, щоби розірвати чотирма биками.

Так заплатив маршалок за своє обманьство. А король видав свою доньку за стрільця і іменував єго своїм наслїдником. Весілє виправлено дуже шумне, а молодий король післав за своїм рідним і прибраним вітцем і обсипав їх скарбами.

Не забув він і господаря гостинниці, прикликав єго до себе і сказав.

— От бачиш господарю, я таки оженив ся з королївною.

Тепер твій дім з цїлим двором належить до мене.

— Так оно й слїдує по закону! відповів господар.

Но молодий король сказав на то:

— Але я поступлю з тобою не по закону, а милосердно? нехай твій дім з двором остане ся при тобі, а в додатку возьми єще собі і тую тисячку золотих.

І став молодий король жити з жінкою щасливо і весело. Часто він їздив на лови, бо то була єго улюблена розривка, а вірні зьвірі все товаришили єму. Недалеко міста находив ся ліс о котрім ходили слухи, що в нім несамовито, а хто раз туди попаде, не скоро звідтам вибере ся. Почувши то молодий король, захотів полювати там і доти не давав спокою старому королю, доки той не призволив. Тоді поїхав в ліс з великою дружиною а підіхавши до ліса, побачив сніжнобілу ланю і сказав до своїх дружинників:

— Стійте тут, поки я не вернусь. Я хочу пустити ся за тою гарною дичиною.

І він пігнав ся в ліс за ланею, а зьвірята за ним.

Дружина остала і дожидала єго до самого вечера, но він не вернув ся. Тоді они вернули ся в палату і донесли молодій королевій, що молодий король пігнав за білою ланею в зачарованім лісї і вже більше не вертав.

Зажурила ся молода королева. Міжтим король все гнав ся і гнав за прекрасною ланею, але ніяк не міг дігнати єї. Тілько що йно прицілить ся до неї, а она помчала в другий бік, поки наконець зовсїм не щезла з очий. Вкінци замітив, що зайшов дуже далеко в ліс і взявши свій ріг, зачав трубити, но відповіди не було, тому що люди не могли вже чути. Тимчасом стало смеркати і тодї, переконавши ся, що єму того дня вже не вернути ся домів, злїз з коня, розложив під деревом огонь і постановив тут переночувати.

Сидить він собі коло огня, а зьвірята положились коло него: нараз причуло ся єму, що чує людский голос. Оглянув ся, але не міг нікого замітити-

ти. Небавом єму знова причуло ся з вершка, мовби хто стогнав. Він підняв голову і бачить: сидить на дереві старуха і стогне:

— У, у, у! як менї студено!

— Так що-ж — сказав король— злїзь на дїл, старухо, і загрій ся при огни.

— Боюсь! — сказала она — твої зьвірі зїдят мене.

— Не бій ся, старенька, они не діткнуть ся тебе — сказав він.

А тая старуха була чарівниця і каже:

— От скину тобі з дерева прутик; ти тілько удар тим по спинї своїх зьвірят, а они менї нічого не вчинять.

І скинула єму прутик, та тільки молодий король ударив ним своїх зьвірят, як они стали неподвижними і перемінили ся в каминї. А чарівниця, побачивши ся вже безпечною від зьвірят, скочила з дерева діткнула ся й короля прутиком і перемінила єго в

камінь. Тоді она зачала хихотати ся і затаскала єго і зьвірята в рів, де вже много таких каменїв лежало.

Тимчасом молода королева, видячи, що муж все таки не вертає, зачала чим раз більше тревожити ся. Лучилось як раз, що в ту пору прийшов в тоє королївство другий брат, котрий по розстаню пішов був на схід сонця. Цїлий час шукав він собі служби, але не находив і блукав по широкім сьвітї, заставляючи своїх зьвірят танцювати на розривку людям. Нараз прийшло єму до голови пійти поглянути на той ніж, що они з братом встромили перед розлукою в дерево, бо хотів пізнати, як живе ся єго брату. Прийшов на перехрестє, поглянув, а братова сторона вже напів заржавіла. Налякав ся він і подумав:

— Видко, з моїм братом приключилось велике нещастє. Но якось я єще виратую єго, бо тілько половина ножа заржавіла.

І пішов з своїми зьвірятами на захід сонця, а як прийшов в столицю, вартові при городских воротах вийшли єму на зустріч і запитали, чи не треба вперед оповістити про него жінці, бо молода королева вже два дні тужить за ним і все боїть ся, чи не погиб він в зачарованім лїсї. Вартівники думали, що той стрілець є молодий король, бо він був зовсїм подібний до свого, брата, і такіж самі зьвірі бігли за ним. Але стрілець сейчас догадав ся, що річ веде ся о браті і подумав:

— Лучше буде, як мене станут уважати за мого брата: таким способом лекше менї прийде виратувати єго.

Тож приказав повести себе в палату. Тут єго стрітили з великою радостию. Молода королева взяла єго за свого чоловіка і запитала, чому єго так довго не було. Но він відповів:

— Я заблукав в лїсї і ледви вибрав ся на дбру дорогу.

Розвідавшись всьо про чарівний ліс, він сказав, що хоче єще раз полювати в нім. Надармо старали ся старий король і молода королева відклонити єго; він наставав на своїм і вибравив ся в ліс з великою дружиною. Коли підїхав до ліса, лучило ся з ним то саме, що і з братом: він побачив сніжнобілу ланю і сказав до своїх дружинників:

— Останьте тут і зачекайте, поки я верну ся: я хочу пустити ся за тою гарною дичиною.

І помчав ся в ліс, а зьвірі за ним. Но єму не удало ся дігнати лані, а тичасом заїхав так далеко, що прийшлось заночувати в лісї. А як розложив огонь в лісї то почув над собою чийсь стогін:

— У, у, у! як менї студенно?

Він підняв голову і побачив на дереві ту саму чаріницю.

Тодї він сказав їй:

— Як ти змерзла, бабусенько, то злїзь в діл і загрій ся при огни.

— Ні — відповіла она — я бою ся твоїх зьвірят.

— Не бій ся — сказав стрілець — они не вдіють тобі нічого.

І старуха крикнула тоді з дерева, як і першим разом:

— Я кину тобі з дерева прутик; як удариш ним зявірят, то они мене не рушать.

Почувши то, стрілець почув недовіру до старухи і відповів:

— Своїх зьвірят я бити не буду; зійди в діл, а як ні, то я стягну тебе.

Тоді она закричала: Чого тобі треба? Ти не сьмієш рушати мене!

Але стрілець погрозив:

— Як не зійдеш добровільно, то я зжену тебе кулею.

— Що-ж, стріляй! — кричала старуха — я не бою ся твоїх куль.

Стрілець прицілив ся і стріли до неї, але оловяні кулї були безсильні проти чарівниції і відскакували від неї. Но стрілець був розумним чоло-

віком: він відорвав від своєї одежі три срібні ґузики і набив ними стрільбу, тому що на то вже не мали сили ніякі чари. І ледви тілько він вистрілив, як чарівниця упала в низ з страшним криком. Стрілець придоптав її ногою і рік:

— Слухай, стара відьмо, як ти менї сейчас не скажеш, де мій брат, то я хвачу тебе обома руками і кину в огонь.

Старуха налякала ся, почала просити пощади і сказала:

— Він зі своїми зьвірятами перемінений в камінь і лежить в рові.

Тодї стрілець потаскав її за собою до рова і сказав з грізним видом:

— Слухай, стара відьмо, сейчас оживи брата і всїх, що ту лежать, а як нї, то підеш в огонь.

Старуха взяла прутик і ударила ним по камінях, і в ту минуту брат ожив, а разом з ним богато инших людий. Купцї, ремісники, пастухи вста-

вали, дякували за виратоване і росходили ся кождий в свою сторону.

А братя-близнюки, побачивши оден одного, стали обіймати ся і цілувати і не тямились з радости. Потім хватили чарівницю, звязали її і кинули в огонь. А як она згоріла, ліс отворив ся нараз сам від себе, і зробило ся сьвітло і ясно, так що видно було царску палату на 30 кілометрів. Брати пішли разом домів, а по дорозї розповідали взаїмно о всім, що з ними було. І коли молодший сказав, що він назначений наслїдником короля, другий промовив:

— Я так і догадував ся. Коли я прийшов до міста. а мене взяли за тебе, то всї віддавали менї королївскі почести. Молода королева взяла мене також за свого мужа і кинула ся обнимати мене при стрічі.

Як другий почув те, то ним опанувала така заздрість і лютість, що витяг меч і зрубав ним братови голову. Але скоро той упав мертвий і червона кров полила ся з ран, він почув глубоке розкаяне:

— Мій брат виратував мене — закричав він — а я в нагороду забив єго!

І він зачав голосно ридати. Но тутже прибіг єго заяць і обіцяв ся побічи за чудесним коренем. І таки сейчас помчав і приніс корінь в сам час: мертвий ожив знова і навіть не замітив, що був раненим.

Опісля пішли брати дальше, а молодший сказав:

— Ти подібний до мене, як дві каплї води; увійдім же в город крізь ріжні ворота і прийдім до короля з противних сторін.

Так они й вчинили. Брати розійшли ся в противні сторони. І от в одну і ту саму хвилю приходять вартівники з двох противних мійских брам і доносять старому королеви, що молодий король вернув ся зі своїми зьвірятами з ловів.

— Як то може бути? Таж одні ворота від других о цїлу милю віддалені! — сказав король дивуючись.

Аж ось оба брати підїхали з двох противних сторін і вступили на рундук.

Тоді король спитав дочки:

— Хтож твій муж? Они подібні оден до другого як дві каплї води — я сам пізнати не годен!

Молода королева налякалась і не знала, що дїяти. Але наразе она згадала про ожерелє, що дала зьвірятам, і оглянувшись, побачила на однім льві золоту застяжку. Тоді она радісно закричала:

— За ким піде той лев, той є моїм мужем.

Молодий король засьміяв ся і сказав:

— Так, так, той сам.

Відтак всї посїдали за стіл, їли пили і веселили ся. І від того часу зажили оба брати в розкошах.

2. ДОКТОР ВСЕЗНАЙКО.

Жив собі раз бідний селянин, на прозвище Рак. Одного разу нарубав він дров, повіз до міста двома волами і продав за два рублї одному доктороби. Прийшов за грішми, а доктор сидить собі за столом. Бачить селянин, як солодко їсть і пє доктор, і завидно єму стало: захотіло ся єму самому зістати доктором.

Постояв селянин, почухав ся, а вкінци набрав відваги і запитав:

— Скажіть, ласкавий пане чи не міг би й я зістати доктором?

— Чому ні — відповів доктор — то цілком не тяжко.

— А що менї робити?

— Напеpед мусиш собі купити буквар з закладкою; друге: продай свій віз і пару волів і купи собі за тоті гроші гарне убранє та ріжні знаряди, а по третє замов собі вивіску зі словами „Тут живе доктор Всезнайко“ і повісь її над своїми дверми. Селянин зробив всьо, що нарадив єму доктор. Небавом потім обкрадено у якогось богатого пана дуже великі гроші. Хтось доповів тому панови, що в однім селї жиє доктор, котрий всьо знає і тому напевно зуміє показати, де поділи ся украдені гроші.

Не довго думаючи, богатий пан велїв запрячи коний і поїхав простенько до того села. Підїхавши до дому з вивіскою: „Тут живе доктор Всезнайко“, запитав ся господаря:

— Хто ту доктор Всезнайко?

— То я — відповів господар.

— Коли так, то їдьте зі мною. А що ви знаєте всьо, то певно здужаєте викрити й злодія, що украв у мене гроші.

— Позвольте — сказав наш селянин — але ви мусите взяти і мою жінку Марию; без неї я нікуди не їду.

Пан згодив ся і забрав обоїх до повозу. Коли они вступили в дім, стіл був вже накритий, і пан сказав до доктора:

— Чи не хочете й ви пообідати з нами?

— Чому-б не хотіти — сказав сельнин. Тільки я без Марії за стіл не сяду.

От сидят они за паньским столом. Входить слуга з першим полумиском, а селянин торкнув в бік свою жінку і каже:

— Гляди, Марино, ось число перше.

Селянин хотів сказати, що то перший полумисок, но слуга зрозумів ті слова инакше і представив собі, що доктор вказує на него як на першого злодія, а що так в самій річи було, то він страшно налякав ся. Повернувши до товаришів, сказав їм:

— Пропали ми, братя! Той додоктор справді всьо знає. Він сказав, що я перший злодій.

Другому слузї страшно було іти в столову, але що-ж мав робити. Як лише війшов з другим полумиском, селянин торкнув свою жінку і сказав:

— Марино, ось число друге.

Слугу вкинуло в жар і холод, і він поспішно вийшов зі столової. З третим лучило ся то саме; а селянин знова сказав до жінки:

— Марино, от число третє.

Четвертий слуга приніс полумисок, накритий покривкою. От пан і говорить докторови:

— Тепр ви можете показати нам оден примір своєї штуки. Ану-ж відгадайте що є в тім полумиску?

Селянин поглянув на полумисок і не знаючи, як викрутити ся з біди, сказав:

— Ох, я бідний, бідний Рак!

А в полумиску на щастє були раки. Як пан тото почув, здивував ся дуже і закликав:

— Но, тепер я вже не сумнїваю ся, що ви відгадаєте, хто украв гроші.

Слуга страшно налякав ся і зачав давати знаки докторови, щоби той вийшов за ним в другу комнату. Селянин догадав ся і вийшов. Тут всї чотири признали ся єму, що то они украли гроші у свого пана і що готові віддати їх всї назад та ще й єму, докторови, дати порядну суму, коби він лише не видав їх; бо инакше пропали їх голови! Они завели єго також на те місце, де сховали украдені гроші

Селянин дуже врадував ся. що довідав ся таким способом тайни, вернув у столову і сказав до пана:

— А тепер я довідаюсь зі своєї книжки, де находять ся ся ваші гроші

Тимчасом пятий слуга влїз був в комин, щоби підслухати, чи доктор справдї знає всьо. А селянин сїв, розвернув свій буквар і став глядати закладки. Але що якось не міг єї знайти, то сказав з досадою:

Таже ти ту; чому-ж не вилазиш?

Слуга, що сидів в комині, думав, що то про него мова, вискочив без памяти зі страху і крикнув до своїх товаришів:

— Доктор дійсно знає всьо?

Відтак доктор Всезнайко показав панови, де лежали єго гроші, але не сказав, хто їх украв. Діставши чимало гроший і від пана і від злодіїв, розбогатів і став від тоції знатним чоловіком.

3. Торба, шапка і ріжок.

Жили собі три брати, всї бідаки. З кождим роком они ставали біднійші; вкінци нужда дійшла до того, що їсти не було нічого — клали зуби на полицю тай тільки. Стали они говорити між собою:

— Нї, братчики, так оставати годї: пійдім но лїпше по сьвітї і пошукаймо нашого щастя.

От і вибрали ся они в дорогу, йшли полями і дорогами, ащастя все таки нї разу не найшли. Вкінци раз попали они в дрімучий лїс, а в лїсї була гора: як они підійшли близше, то побачили, що тая гора цїла зі срібла. Тодї найстарший сказав:

— Наконець я найшов своє щастє, лїпшого менї й не треба.

І він набрав собі срібла, кілько міг двигнути, і відправив ся в відворотну дорогу домів. Але останні два брати сказали:

— Но, ми жадаємо від долї чогонебудь лїпшого, нїж простого срібла.

І они навіть не доторкнулись єго і пішли дальше. Побродивши єще два днї, они підійшли до нової гори, котра була з чистого золота. Другий брат став нерішучий. — Що менї дїяти? — сказав сам до себе. Чи менї набрати тілько золота, щоби вистарчило на ціле житє, чи пійти дальше?

Вкінци він рішив ся: набив кишенї золотом і попрощавшись з братом, пішов домів. Но третий сказав:

— Срібло і золото не заманюють мене. Я не хочу зрікати ся задля них свого щастя; може бути, що мене чекає щось лїпшого.

І він пустив ся дальше і за три днї прийшов до лїса, що був далеко

більший від попередних, так що не було видко кінця, ні краю. Засоби у него зовсім вийшли, і він мало що не умирав з голоду. Тоді він виліз на найвисше дерево, щоби поглянути, чи не видно де кінця ліса; але куди не глянув, нічого не було видно кроми вершків дерев. І він почав спускати ся з дерева, та голод мучив єго все сильнійше, і він поневолі промовив: Коби то бодай ще раз тільки попоїсти до сита!

Но якже він здивував ся, коли спустивши ся в низ, побачив під деревом стіл, богато накритий ріжними стравами, а від них пара так і валила єму на стрічу.

— От — сказав він — на той раз моє бажане сповнило ся в саму пору!

І не питаючи про се, хто приніс сюди обід і хто зварив єго, він сів за стіл і почав смачно заідати, поки зовсім не наситив ся. Пообідавши подумав:

— Шкода би було, якби тая тонка столова скатерть пропала в лїсї.

І він старанно зложив її і сховав до кишенї. Потім пішов дальше, а вечером, як зголоднїв, загадав випробувати свою скатерть — розгорнув її і сказав:

— Хочу, щоби ти знова була заставлена смачними стравами:

Не встиг вимовити тих слів, як на скатерти появило ся тільки полумисків зі знаменитими стравами, кілько йно могло помістити ся на нїй.

— Ага! — сказав він — тепер то я розумію, в якій кухнї всьо то варить ся. Така скатерть для мене дорожша золота і срібла.

Малий сейчас зміркував, що скатерть не була проста, а самобранка. Однак того було єму замало, щоби вертатись домів, і він рішив ся поблукати ще по широкім сьвітї і шукати дальше щастя. Раз вечером прийшов він в новий лїс і стрітив чорного і окоптїлого угляра, що палив углє і

доглядав горшка з бараболями, що варили тут-же при огни.

— Добрий вечір, чорний дрозде! — сказав єму добрий молодець, як тобі живе ся в тій глуші?

— Нічого, жиєм яко тако — відповів угляр; і бараболї у мене досить що вечера варю собі на вечеру. Хочеш погостити ся зі мною?

— Спасибі! — відповів добрий молодець. Не хочу кривдити тебе; таж ти не сподївав ся гостя. Але як хочеш, то я запрошу тебе повечеряти зі мною.

— Як же ти приладиш вечерю? спитав угляр. О скілько я бачу, у тебе нема ніяких засобів, а купити що небудь нема де. Кілька миль довкола тут не знайдеш живої душі.

— А все таки вечера у нас буде, відповів той, і то така, якої ти не їв.

По тих словах добув зі свого тлумочка скатерть самобранку, простер її по землї і сказав:

Скатерть, накрий ся.

В одній хвилї скатерть покрила ся ріжними стравами, вареними і печеними і то такими горячими, як би прямо з огня. Угляр тодї витріщив очи; однак не давав довго припрошувати себе і взяв ся уплїтати повною губою. Коли оба повечеряли, сказав угляр, підморгуючи:

— Слухай, товаришу, твоя скатерть дуже менї подобала ся. Коби то менї такої, Боже! Ось тут в лїсї нїкому зварити для мене щонебудь смачного! Хочеш, поміняємо ся з тобою: тут в углї висить жовнїрска торба; з виду она стара і непозірна, а на дїлї має в собі чародійну силу. А що она менї тепер непотрібна, то я готов віддати її тобі за твою скатерть самобранку.

— Добре — скозав наш славний молодецъ — тілько вперед я мушу знати, яка в ній чародійна сила.

— А от яка — сказав угляр: кілько раз удариш по торбі рукою, з

неї сейчас вискочить фрайтер з шістьма жовнірамп, всї в повній збруї і всьо, що їм прикажеш, мигом буде зроблене.

— Коли се правда, то я заміняюсь з тобою, сказав молодець, віддав углярепи скатерть, перевісив торбу і пішов дальше. Зробивши кусень дороги, задумав випробувати чародїйну силу торби і ударив по ній. Сейчас зявило ся перед ним сїмох молодців, а старший з них сказав:

— Що прикаже мій пан і наставник?

— Побіжіть чимскорше до угляра і зажадайте від него назад моєї скатерти-самобранки.

Жовнїри сейчас вернули на лїво кругом і нобєвом вернули зі скатертию, що без довгих короводів відобрали углярови. Наш славний молодець приказав їм забирати ся, куди хочуть, і пішов дальше, в надії, що щастє блисне єму тепер ще красше, нїж доси. Під вечір прийшов до дру-

гого угляра, що варив собі при огни вечеру.

Чи хочеш зі мною повечеряти? запитав закопчений димом господар. Могу приняти тебе бараболею з солию, але без масла. Як хочеш, сідай коло мене.

— Ні — відповів той — на сей раз ти будеш моїм гостем.

І простер свою скатерть, що сейчас покрила ся найсмачнїйшими стравами. Они сїли, стали пирувати і веселити ся. По вечері угляр промовив:

— Там на полиці лежить стара, зношена шапка, що має чародійну силу; хто надїне її і оберне в округ голови, то у него сейчас появить ся дванайцять польних гармат і всї зачнуть так стріляти, що нікому проти них устояти ся. Для мене тота шапка нї до чого, і я радо заміняю її за твою скатерть.

— Добре, відповів наш молодець взяв шапку, надів її на голову і оставив угляреви місто неї свою скатерть.

Уйшовши кусень дороги, ударив по своїй торбі і приказав жовнірам принести скатерть назад.

— Одно до другого! — сказав він. Але здає ся менї, що властиве щастє мене єще чекає.

І він таки не ошиб ся. Поблукавши єще день, стрітив третого угляра, що так як оба попередні, запросив єго на вечеру з вареною бараболею. Але він сам погостив угляра добутками своєї скатерти-самобранки, а тота так подобала ся господарю, що він хотїв єму за ню дати ріжок, котрий мав цїлком иншу силу від шапки. Треба було тільки затрубити в него, а всї стїни і кріпости, ба навіть цїлі села і міста валили ся самі від себе. Правда, наш молодець мусїв віддати за той ріжок свою скатерть, но хутко він завернув собі її назад через своїх жовнїрів, так що наконець прийшов задармо до торби, шапки і ріжка.

— Но, тепер вже нїчого менї шукати, сказав він. Пора вертати до-

мів і подивити ся, як живе ся братам.

А его старші оба брати, вернувши домів, построїли собі за свое срібло і золото прекрасний дім і жили безжурно. Коли до них явив ся наймолодший брат в старім, пірванім кафтані, з затовщеною шапкою на голові, зі старою торбою через рамя, то они навіть не схотіли признати его своїм братом.

— Ти надармо подаєш себе за нашого брата, сьміялись они з него. Адже він згордив сріблом і золотом і виправив ся шукати собі ліпшого щастя. Ні, вже то як наш брат верне домів, то не инакше, як могучим королем, а не таким обірванцем і бродягою як ти.

І они прогнали его з дому. Россердив ся тоді наш молодець і став лупити по своїй торбі, поки перед ним не станули в ряди сто пятьдесять жовнірів, котрим він приказав окружити дім своїх братів. Два жовнірі мали постарати ся о березові прути і дати па-

рити ними обох гордіїв, поки они не догадають ся, з ким мають. Счинивв ся страшний крик; збіглись сусіди виручати братів, але не здужали справити ся з жовнїрами. Вкінци донесли о сім королеви; той росердив ся і повалїв одному капітанови вирушити проти пришельця і прогнати єго з міста. Але наш молодець давай бити по торбі, зібрав скоро єще більший відділ жовнїрів, котрі прогнали копітана з єго жовнїрами, так що они всї мусїли вернути ся назад з розбитими носами.

— А таки ми приборкаємо того заволоку! сказав король і другого дня вислав проти него єще більший відділ війска, но й той вернув ся нї з чим. Наш молодець зібрав єще більше жовнїрів, а щоби дїло не протягало ся занадто довго, обернув кілька разів свою шапку на голові: в сю хвилю загреміли тисячі гармати і королївскі жовнїрі, розбиті, пустили ся на втїкача.

— Тепер, сказав наш молодець я доси не вступлю в мир з королем, доки він не віддасть за мене своєї дочки і не зробить мене своїм наслідником.

Як о тім донесли королеві, то він сказав до дочки:

— Біда не брат! Що-ж нам остає, як зробити то, чого він жадає? Поневолї приходить ся уступити, коли хочеш добити ся мира і зaховати корону на голові,

Таким-то чином наш молодець одружив ся з королївскою дочкою. Тільки она була дуже невдоволена з того, що єї мужом став простий чоловік в затовщеній шапці і зі старою торбою через рамя. День і ніч она тільки продумувала на тим, як-би то відлучити ся від него.

— Коби то дізнати ся, в чім містить ся єго чародійна сила! — думала она. Чи не в торбі? І она почала удавати, що полюбила свого чоловіка і так довго примилювала ся до него,

покп его серце не розтаяло. Тодї Сказала:

— Чому ти нїколи не розстаеш ся з тою мерзкою торбою? Таж она так опоганює тебе, що менї поневолї стидно робить ся.

— Моя люба жіночко, відповів він, тая торба — се мій найбільший скарб. Доки я еї маю, не бою ся нїякої сили на сьвітї.

Тут він оповів їй, яку чародійну силу має его торба. Тодї она кинула ся ему на шию, нїби за тим, щоби поцїлувати его, але притім справно зняла з него торбу й побігла геть. Там сейчас ударила по торбі і приказала жовнїрам хватити свого давного пана і зазести его далеко від королївскої палати. Жовнїрі послухали, а недобра жінка післала ще за ними в погоню людий, що мали его прогнати далеко поза границї краю.

Біда була-б з нашим молодцем, як би в него не було шапки. Но ледви тільки ему розвязали руки, як він

поспішно обернув її на голові кілька раз: сейчас гармати загуділи і грозили знищити всьо в краю, так що горда жінка мусіла сама явити ся до него в покорі і просити пощади. Она просила так зворушаючо і так горячо обіцяла поправити ся, що він наконець змяк і простив їй.

З того часу она зробила ся дуже ласкава для мужа, удавала дуже любячу жінку внедовзї успіла до тої степенни завернути єму голову, що він розповів їй, яку силу має шапка: хотьби у него не було торби, то нікому не справити ся з ним, поки шапка у него. Коли она таким способом дізнала ся его тайни, то підождала поки він заснув, викрала у него шапку і приказала вигнати на улицю. Але при нїм лишив ся ще ріжок, і не памятаючи ся від досади, він почав дути в него що сили. Сейчас всьо кругом него почало рушати ся: стіни, укріпленя міста і села, а король з дочкою погипули на місци. І коли би наш моло-

дець в пору не перестав дути в ріжок то в цілім краю не остало би каменя на камени. Тоді ніхто вже не посьмів вийти проти пего, і він став королем над цілим краєм.

4. Їм розуму не купувати!

Одного прекрасного ранку взяв селянин свою суковату палицю і говорить жінці:

— Слухай, Катерино, я тепер виходжу з дому і борше, як за три добі, не верну. Як тимчасом прийде сюди різник і буде торгувати наші три корови, то можеш їх продати. Тілько менше двох соток золотих не бери-чуєщ?

— Добре, йди з Богом! відповіла жінча. Я всьо полагоджу як найліпше.

— А як-же, на тебе йно спустити ся! проворкотів хлоп. Адже, розуму у тебе що не міра!

Але я з горя кажу тобі: як наробиш дурниць, то я вернувши, так тебе погощу, що попамятаєш руский місяць!

І з тими словами вибрав ся селянин в дорогу.

На другий день явив ся різник і став торгувати корови. Згодили ся раз два. Оглянувши корови і дізнавшись про ціну, він сказав:

— Добре, я годжу ся: ціна дуже добра. А корови я заберу сейчас.

Не думаючи довго, він відвязав корови і пігнав їх з двора. Але при воротах селянка хватила єго за рукав і сказала:

— А де-ж гроші? Без гроший я вас не пущу.

— Правда! відповів різник. Та от біда, калитку з грішми я лишив дома. Тільки нема чого вам непокоїти ся. Я возьму з собою лише дві корові, а трету лишу на застав, щоби ви були певні мого слова.

Жінка згодила ся і дала різникови забрати кориви.

— Тож то мій Іван втішить ся що я так розумно полагодила діл! подумала она.

Третого дня вернув селянин домів, а першим єго словом було: продані корови?

— Розуміє ся, мій чоловіку! відповіла жінка, і ні більше ні меньше як двіста золотих. Корови, правду сказати, тілько не варті, но різник навіть й не торгував ся.

— А деж гроші?

— Гроший поки що не дав. Різник призабув взяти з собою калитку, але обіцяв незадовго принести гроші. А тимчасом лишив мені добрий застав.

— Який застав?

— А трету корову. Дві забрав, а третої скорше не не дістанеї аж заплатить за всї. Правду сказавши, я єго славно надула: собі я лишила тоту марненьку, що їсть найменьше за всї.

Почувши то, селянин страх росердив ся, пірвав палицю і вже замахнув ся було на жінку, але нараз надумєв ся і сказав:

— Такої дурної я ще, поки жию не видів. Годило би ся тебе хорошенько приучити, та жаль мені тебе. От я вийду на дорогу і буду шукати три дні, чи нема де дурнійшої баби над тебе? Як найду — не рушу тебе, а ні — будеш бита: другий раз не попущу!

І вийшов наш селянин на широку дорогу, сів на камени і чекає. Глядить: їде баба на возї двома волами: їде стоячи, ані не сідає на оберемок соломи, що на возї. а нї зійде з воза, і не веде волів при ярмі.

— Ага думає собі наш хлоп. Мабуть тая баба розумом моїй під пару!

І він зірвав ся з місця та давай бігати поперед возом, наче божевільний

— Гей, кумцю? кричить до него баба. Що з тобою? А звідки ти?

Та от, мамуню, відповів селянин я упав з неба і незнаю, як вернути ся назад. Чи не могла би завести мене?

—Ні, земляче, і я не знаю туди дороги. А не видів ти там на небі мого чоловіка? Три роки тому помер! Якже єму там жпве ся!

— Як не видіти? видів! Тілько живе ся єму, сохрани Господи! Він там пастухом, барани пасе; ну, а з ними страх як треба возитись! Порозбігають ся на всї сторони, заберуть ся на гори, а він за ними давай всюди бігати і зганяти їх до череди. Здер ся бідненький, всю одежу зносив, а кравців сама знаєш, до неба не пускають.

— Ах, бідненький, хто би то гадав! жалувала жінка. Знаєш що куме! Я принесу тобі єго святочний кафтан. Він ще новісенький, цїлий час лежить в скринї; а ти зроби ласку, передай єму, як вернеш на небо.

— Нї, того нїяк не можна! відповів селянин. Одежі на небо не можна брати, її відбирають при брамі.

— Ну, так ми от що зробимо! Я вчера продала пшеницю; так я тобі віддам гроші, а ти єму передаш. Гроші сховати не тяжко, тебе й перепустять з ними.

— Добре, так можна. Візьму. Треба-ж виручати добрих людий.

— Спасибі, куме! Зачекай-же хвильку, я в одну мить буду дома і привезу тобі калитку з грішми. Воли хутко мене завезуть я бач тому й не сїдаю на возї, а все на ногах, щоби волам лекше було.

Баба пігнала воли домів, а селянин, оставши сам, подумав:

— Но і тая собі мудра! Як она принесе гроші, то мою жінку оминуть побої.

Небавом прибігла баба задихана, всунула єму в кишеню калитку з грішми, а відходячи, тисяч раз дякувала за доброту.

Прийшовши домів, баба побачила свого сина, що вернув з поля і сейчас розповіла єму, які дивні нови-

ни она чула від чоловіка, що впав з неба.

— Слава Богу, що найшлась така добра нагода, післати, що небудь мому бідному чоловікови! — додала. — Хто би то міг був подумати, що єму там на небі чогось буде треба!

Син дивував ся дуже такому чуду-диву. — Ну, мамо, — сказав він — мабуть таких людий не що день стрітиш. Пійду й я, поговорю з тим чоловіком. Випитаю єго, як-то на тім сьвіті жиє ся, як там за роботу платять!

І він осідлав коня та пустив ся доганяти чоловіка. А той все ще сидів під деревом і числив гроші в калитці.

— Гей любенький! — крикнув до него молодець, — не видів ти чоловіка, що прийшов з того сьвіта!

— Як не видіти! От він що йно був на онтім горбку ти ще можеш дігнати єго.

— Ах, відповів парень я сегодня порядно наробив ся в поли і страх утомив ся. Ти мабудь знаєш того чоловіка з лиця; зроби ласку, сядь на мого коня і намов єго вернути сюди, а я вас тут почекаю.

— Ага, подумав наш селянин, єму також не купувати розуму!... Чому, сказав він голосно, чомуби не послужити доброму молодцеви? — Сів на коня і поїхав.

Чекає парень селянина до самої ночи, а по нім і слід застиг. — Видко, подумав, чоловікови з того сьвіта ніколи було вертати, а мужик віддав єму коня, щоби той паредав єго вітцю.

І він вернув домів та розповів матери, що відіслав коня вітцю, щоби єму на тім сьвіті пішки не ходити.

— Ти добре зробив, синку, сказала мати; у тебе ще ноги молоді, можеш обійти ся і без коня.

Прийшов мужик домів, завів коня в стайню, де стояла та корова, що

різник лишив на застав, покликав жінку і сказав їй.

— Но, Катерино, на твоє щастє я найшов двоє дурних, що дурнійші від тебе. На той раз ти виратувалась від побоїв.

Потім закурив люльку, простягнув ся і сказав:

— Сегодня удало ся менї не зле місто двох худеньких коров добув я славного коня та ще мошонку з грішми в додатку! От що значить бути розумним чоловіком!

Селянин гордив ся дуже своїм розумом, але вам, думаю, більше подобають ся обманених ним двоє дурнів.

5. Чотири майстри.

У одного бідного чоловіка було чотирох синів. Як підросли, отець сказав до них:

— Мої любі діти, пора вам виправити ся пошукати щастя по широкім сьвіті. У мене зовсім нічого, анї не маю що лишити вам в спадщинї. Тому виправіть ся в чужі краї. приучіть ся якого небудь ремесла і постарайте ся самі промостити собі дорогу в житю.

Тодї брати взяли собі по палиці на дорогу, попращали ся з вітцем і вийшли разом за мійску браму. Йдуть они, йдуть, аж дійшли до перехрестя, де росходились чотири дороги. Тодї сказав старший брат:

— Тут ми й розстанемо ся, та подаймо собі слово, що точно за чотири роки ми зійдемо ся на тім самім місці, а тимчасом старaймо ся найти собі щастє.

Відтак пустив ся кождий в свою дорогу. Старшому братови попав ся скоро оден стрічний чоловік, що запитав его, куди він йде й в якій цїли.

— Хочу научити ся якого ремесла, — відповів молодець.

— Коли так, — відповів прохожий, — то ходи за мною, а я навчу тебе зробити ся злодїєм.

Нї, відповів молодець, злодїйство — ремесло не чесне, тай конець тої пісеньки все оден: висїти тобі на перекладинцї межи двома стовпами.

— О, шибеницї тобі нема чого бояти ся! — сказав прохожий. — Я тілько научу тебе, як добувати того чого другим не дістати і то так, що нїхто того не замітить.

Старший брат дав намовити себе, став на науку у прохожого і зро-

бив ся небавом таким справним злодієм, що годі було устеречи ся, як тілько єму захотіло ся роздобути що небудь.

Другий брат стрітив такогож чоловіка, що так само запитав ся, чого він хоче научити ся.

— Сам ще не знаю, чого — відповів той.

— Но, то ходи за мною і стань ся астрономом; нема науки над сею; хто єї вивчить ся, для такого нема нічого тайного.

Молодцеви дуже подобало ся се предложенє і небавом зробив ся він дуже справним астрономом. Коли єго наука скінчила ся і він зладив ся в дорогу, учитель дав єму телєскоп і сказав:

— При помочи тої труби ти можеш видіти все, що діє ся на землї і на небі і не буде для тебе ніяких тайн.

Третий брат вступив до стрільця на науку, а той так горно виучив єго, що він став ся дуже справним

стрільцем. На прощанє учитель подарував єму стрільбу і сказав:

— Тая стрільба ніколи не схибить і куди прицілиш ся, все прямо і докладно влучиш в ціль.

Наймолодший брат стрітив також чоловіка, що зачав з ним говорити і запитав, що він задумує робити.

— Чи не хотів би ти виучити ся на кравця? — спитав він молодця.

— Ще що! відповів той. Що за приємність сидіти день в ден в варстаті, тикати голкою на всї боки і ялозити ся з ліктем.

— Е нї, у мене ти научиш ся бути кравцем зовсїм на инший лад. Моє ремесло і приємне і честь приносить.

Тодї молодець дав ся намовити, пішов за кравцем і виучив ся основно єго ремесла. На прощане той подарував єму іглу і сказав:

— Тою голкою ти будеш міг сшити всьо. що схочеш, хоть би оно було так крихке, як яйце або або та-

ке тверде, як сталь, а твоя робота буде так хороша, що навіть шва не можна буде розпізнати.

Коли минули чотири роки, брати зійшли ся на перехрестю, поздоровились, поцілувались і виправились до вітця.

— Ну, який же вітер заніс вас до мене? — запитав утішений старець.

Брати розповіли єму всьо, що лучило ся з ними, якого ремесла научив ся кождий з них. Саме тоді сиділи они як раз перед домом під великим деревом і отець сказав їм:

— А от я сейчас випробую вас і переконаю ся що хто уміє.

І глянувши в гору, сказав до другого сина:

— Ось там на самім вершку дерева, між двума галузками, находить ся гніздо синиці: скажи мені, кілько в нім яєць?

Астроном добув свій телєскоп, поглянув в гору і сказав:

— Пять штук.

Тоді отець сказав до найстаршого сина:

— Ану-но, викради менї тоті яйця, але так, щоби не стривожити птиці, що на них сидить.

Тоді злодій вилїз на дерево, витяг з птиці всїпять яєць, та так справно, що тота нїчого не замітила, а сидїла собі спокійненько дальше і приніс їх вітцеви. Той взяв яйця, положив по одному на кождий угол стола, а пяте на серединї і сказав до стрільця:

— Постарай ся вистрілом, переполовити всї пять яєць,

Тоді стрілець набив стрільбу і одним вистрілом, як батько жадав, переполовив всї яйця. Видко не тілько стрільба, але й порох у него був якийсь незвичайний.

— Тепер черга на тебе! сказав отець до четвертого сина. Сший тоті яйця, але так, щоби писклята котрі в них сидять, не потерпіли нїякої шкоди.

Кравець добув голку і зашив яйця, як хотів отець. Опісля злодій мав знова вилізти на дерево, і незамітно підложити яйця під птицю. Тая висиджувала їх дальше, а коли по кількох днях вилупили ся з них писклята, то на шийках у них, там де були зашиті кравцем, показалась червона обручка.

— Но, діти, сказав старець синам, я мушу похвалити всїх вас. Ви не тратили даром часу і зробили ся кождий майстром в своїм ремеслї. Не могу вам навіть сказати, хто з вас найлїпший. Аж коли лучить ся вам, випробовати свою штуку в практицї, тодї можна буде сказати, кому належить ся першеньство.

Небавом рознесла ся вість по краю, що дочку короля пірвав смок. Нї днем, нї ночию не мав король спокою і вкінци оповістив, що, хто приведе єму дочку назад, той дістане єї за жінку.

— От й добра нагода для нас випробувати наші сили! сказали брати і рішили випдавити ся в чотирох і висвободити королївску дочку.

— Позвольте, я вперед погляну де она! сказав астроном і глянув в свою трубу. Виджу, виджу, она далеко відси, сидить на великій скалї, серед моря, а коло неї смок і сторожить єї.

Тоді він пішов до короля і попросив зладити для него і для єго братів корабель. На сїм корабли они й доплили до того місця, де находила ся королївська дочка. Тота сиділа на скалї, а смок спав, тримаючи голову на єї колїнах.

— Шкода, що я не можу стрілити до него, бо бою ся, щоби заразом не убив й красавицї! — сказав стрілець

— Но то я спробую свого щастя! сказав злодїй і підкравшись до дївчини, видобув її з під смока і то так справно і осторожно, що чудови-

ще нічого не почуло і храпіло собі дальше. Відтак всї побігли весело на корабель і виплили на отверте море. Однак смок скоро пробудив ся, а не найшовши королївної, люто помчав ся за нею воздухом. Та коли він був над кораблем, стрілець вистрілив зі своєї стрільби і вцілив єго в саме серце. Потвора упала мертва на корабель, але вага єї була така велика, що від неї цілий корабель розбив ся на дрібки. На щастє пливучі на нїм успіли хватити ся за кілька дощок і на них поплили по широкім морю.

Біда було би тут з ними всїма, але кравець був також не малий зух; добув свою чародійну голку; скоро, кількома стягами, сшив дошки до купи і усївши на них, поплив сюди і туди і зібрав всї обломки корабля. Тоді він сшив всьо до купи і то так справно, що небавом цілий корабель був цїлком спосібний до плавби і они могли спокійно доїхати до дому.

Безмірна була радість короля, як знова увидів свою дочку. А до братів сказав:

— Оден з вас оженить ся з королївною, но хто іменно, о сім порішіть ви самі межи собою. Тодї між братьями підняв ся горячий спір. Астроном говорив:

— Як би я вам не показав, де королївна, то ціле ваша штука була-б нїдочого. Тому повинна она вийти за мене.

— А до чого придала би ся була твоя астрономія, коли би я не викрав був королївної з під смока? запитав злодій. По справедливости она повинна бути моєю.

— Та мабуть ви всі разом з королївною булиби не уйшли зубів смока, колиби моя куля не поразила єго! — перебив стрілець. — Тож королївна повинна бути моєю.

— А як би я не посшивав був голкою корабля, то ви всї утонули би в морю! — сказав кравець. — Тож з

королївною повинен оженити ся лишень я!

Але тут вже король вмішав ся в їх спір і сказав:

— Кождий з вас має однаке право на мою дочку; але що она не може вийти за всїх, то не вийде за жадного з вас. Но в заміну я кождому дам в нагороду часть королївства. Брати були вдоволені тою постановою:

— Чого нам спорити, чейже лїпше буде так! — сказали они.

Таким способом кождий з них дістав часть королївства і они разом з вітцем прожили до кінця житя в щастю і гараздї.

6. Мудра королева.

Жив собі раз оден бідний селянин з дочкою одиначкою. Землї у него не було, а тільки маленька, стара хатина. От раз дочка й говорить єму:

— Татуню, пішли би ви до короля тай попросилиби у нього тро-хи землиці.

Батько так і зробив. Король видячи єго біду, подарував єму кусень землї. Став селянин з дочкою орати землю, щоби посїяти на нїй жито, і нараз найшов золотий товкач.

— Слухай, сказав він до дочки, позояк король був для нас так милостивий і подарував нам се поле, то ми повинні з вдячности віддати єму товкач

Але дочка не годила ся. — Ні, батьку, сказала она, не годить ся. Як ми принесемо товкач без ступи, то він зажадає, щоби ми віддали й ступу. Так уже ліпше не говорити нічого о тій нахідці.

Але отець не послухав дочки і відніс товкач королеви, кажучи, що найшов єго в поли і просить приняти єго в подарунку. Взяв король товкач і питає: А крім того ти нічого більше не найшов?

— Ні, королю! — відповів селянин.

Але король не повірив єму і зажадав, щоби він приніс і ступу, а що селянин не міг того зробити, то король казав посадити єго в тюрму і держати там так довго, поки він не віддасть ступи.

Сидить неборак в тюрмі, плаче і нарікає!

— Ой, ой, чому я не послухав доньки! Почули то тюремщики, що приносили єму кождого дня хліб і во-

ду та донесли королеви. Той приказав сейчас привести перед себе селянина і питає єго:

— Ти все кричиш: чому то я не послухав своєї дочки? Що-ж тобі говорила твоя дочка?

— Та она мені спершу говорила, щоби я не відносив товкача, бо й ступи зажадають.

— Ну, коли у тебе дочка така мудрагеля, то нехай она прийде до мене в палату! сказав король.

Прийшла дочка селянина в палату, а король і каже їй:

— Я чув, що ти дуже розумна, так розвяжи мені загадку. Як розвяжеш, то я оженю ся з тобою.

— Добре, королю я беру ся розвязати твою загадку, відповіла дівчина

— Так слухай же, сказав король: яви ся перед мене ні одїта ні роздягнена, ні верхом, ні на возї, ні по дорозї ні полем. Як зумієш то зробити, будеш королевою.

Дівчина пішла сейчас домів, скинула всю одіж, значить: остала не одітою, і завинулась в риболовну сітку, значить: показалась і не роздягненою. Потім она роздобула осла і привязала єму до хвоста конець сіти, так що осел мав її тягти, виходило отже, що она не їхала ні верхом, ні на возї. Осла-ж не заставила тягти себе по тім шляху, куди вози їздять,— так що она їхала ні по дорозї ні полем. Коли она таким способом явила ся перед короля, той сказав, що она відгадала єго загадку і приказав освободити єї вітця з тюрми, а сам оженив ся з нею.

Миннуло кілька літ. Раз поїхав король робити осмотр своїх війск. Лучило ся, що саме тодї перед палатою станули два селяни з своїми возами: оден з волами, другий з кіньми. У одної клячі було лоша, але тото відбігло якось від матери і лягло коло двох биків. Коли прийшли ґазди, почали з собою спорити і ганьбити ся. Селянин,

що до нього належали бики, казав що лоша єго і що оно родило ся від биків а другий селянин кляв ся, що лоша родило ся від єго клячі, тож належить до него. Спорили они так довго, доки не почув їх вертаючий з осмотру війск король. Той розсудив справу так, що лоша належить до того ґазди, що має воли, бо прецінь коло волів найдено лоша. Але другий селянин був дуже невдоволений з такого суду і пішов домів, гірко оплакуючи своє лоша. Почув він раз, що королева дуже милосердна для бідних людий, тому що она сама з селяньского роду, і пішов до неї пожалувати ся. Королева вислухала єго і сказала:

— Добре, я навчу тебе, що робити, але ти мусиш обіцяти, що перед ніким не вимовиш ся, хто дав тобі тоту раду. Завтра рано, коли король поїде на осмотр, вийди на дорогу, розтягни на ній велику сіть і удавай, що ловиш рибу.

Відтак повчила єго, що відповідати королеви, як той стане розпитувати єго, а селянин обіцяв зробити всьо так як она радила.

Другого дня раненько селянин став на дорозї і почав ловити рибу на сухім місци. Побачив єго король і післав свого гінця довідати ся, що робить сей дивак. Мужик відповів:

— Чи не бачиш? Рибу ловлю!

— Ти що, збожеволїв? запитав гонець. Як можна ловити рибу на суші?

— Як бики могли лоша уроди—ти, то я могу на суші рибу ловити, відповів на се селянин.

Гонець вернув до короля і передав єму відповідь селянина. Король прикликав єго до себе і сказав:

— Ти не міг сам придумати сего! Признай ся, хто тебе навчив?

Однак селянин не хотів призти ся. Тодї відвели єго в тюрму, кинули на вязанку соломи і били, поки він не признав, що єго навчила королева

Вернувши домів, король сказав до своєї жінки:

— Ти задумала лукавити зі мною і за те маєш потерпіти. Тепер ти мені не жінка! Забирай ся, звідки прийшла — в свою селяньску хату! Впрочім, я окажу тобі ласку: можеш взяти з собою з палати то, що тобі найдорожше.

— Добре, дорогий мужу, сказала королева. Коли раз така твоя воля то я мушу покорити ся

Відтак почала обіймати і цілувати єго та просити, щоби він на прощанє бодай випив з нею. Принесли вина, а королева незамітно всипала до него сонногу порошку. Король випив цілий пугар, а королева тільки до уст притулила. За кілька мінут спав король вже твердим сном. Тоді она загорнула єго в плащ, прикликала слуг і приказала знести єго в поїзд, сама сіла також і завезла короля в хатину свого вітця. Там она положила єго в постіль і він спав цілу добу.

Пробудивши ся, король здивований почав оглядати ся і вкінци промовив:

— Ах мій Боже, а я де?

Зачав кликати на всіх слуг, але ніхто не відзивав ся. Наконець приступила до него жінка і сказала:

— Мій дорогий пане, ти позволив мені взяти з собою при відході з палати то, що для мене найдорозше на сьвіті, — от я й взяла тебе.

Королеві станули слези в очах і він сказав:

— Дорога жінко, ти гарно вчинила і тепер ми вже ніколи не розлучимо ся.

Опісля вернули обоє в палату і з того часу жили дуже згідно і любо.

ЗМІСТ.